

РАЗВИТИЕ НА МОДНАТА ГРАВЮРА ПРЕЗ XVIII ВЕК

Яна Василева

РЕЗЮМЕ — Настоящата статия разглежда развитието на модната гравюра през осемнадесети век. Разгледани са различните стилове повлияли върху развитието и дизайна на модната илюстрация в епохата на рококо. Анализирани печатни произведения от утвърдени автори. Коментирани са графичните техники и похвати използвани при изработката на модните гравюри от съответната историческа епоха.

Ключови думи: гравюра, илюстрация, модна илюстрация, рококо

DEVELOPMENT OF FASHION ENGRAVINGS IN XVIII CENTURY

Yana Vasileva

ABSTRACT— This article explores the development of fashion engraving in the eighteenth century. The different styles influenced the development and design of the fashion illustration in the Rococo era. Analyzed printed works by established authors. The graphic techniques and styles used in the production of the fashion engravings from the respective historical age were commented on.

Keywords: engraving, illustration, fashion illustration, rococo

ВЪВЕДЕНИЕ

През осемнадесети век във Франция възникнал и се развил художественият стил рококо. Характерна за неговата стилистика била кривата, която присъствала в изобилие. Богатата орнаментика създала добри предпоставки за развитието на приложните изкуства. Терминът „рококо“ е създаден от словосъчетанието на думата рокай (rocaille), което означава декоративен мотив мидена черупка, и думата бароко (barocco), италианската дума за стилът барок. През рококо композициите често били вдъхновени от театралните сюжети. В картините образите били представени с маски в закачливи сцени. Срещат се специфични мотиви, които символизират екзотиката и лукса. Художниците разработвали същите теми от барока, но постепенно изчистили сюжетите от прекаленото великолепие. За нуждите на кралят и неговият двор били изработени разнородни предмети с богата украса и златни

* Corresponding author at: New Bulgarian University, Sofia, Bulgaria, e-mail: yvasileva@nbu.bg

обкови. Сюжетите в живописата били посветени на дворцовият живот и аристокрацията. Богатата орнаментика се появила по фасадите на сградите, керамичните съдове и дори в дамския костюм. Дрехите били изработени с голяма прецизност и притежавали стойността на художествени произведения. Рококо обхванал целият осемнадесети век и се проявил основно в архитектурата и приложните изкуства. Декоративните елементи с форма на раковина присъстват и в модната гравюра. Интересът към френската мода обхванал цяла Европа и бил копиран в различните страни.

ИЗЛОЖЕНИЕ

През 1778 г. била отпечатана серия гравюри оформени като цялостно издание. Серията била озаглавена „La galerie des modes”. Машабните цветни гравюри били изработени от едни от най-добрите френски модни илюстратори. Техниката, която била използвана за гравирание на изображенията била офорт. Пълното наименование на колекцията било „Galerie des Modes et Costumes Français“ и било издавано в продължение на десет години до 1787 г. Красивите модни гравюри били изработени върху цяло фолио с много прецизна графична разработка. Серията имала начална страница със заглавие, описание и декоративни украси разработени напълно в стила на епохата. Цветовете били нанасяни ръчно. Най-изящните запазени примери били нарисувани от художника Claude-Louis Desrais и са пример за високото технологично развитие на металната гравюра през осемнадесети век. Сложните композиции, които художникът разработил били изключително богато щриховани. В тях се усеща отпечатъкът на рококо и пищността на костюма от края на осемнадесети век. Ярките цветове и закачливите сюжети в някои от композициите отразяват характерните за стила композиционни решения. В илюстрациите лесно могат да бъдат различени импозантните аксесоари и луксозните материи така типични за рококо. Големите перуки и богато украсените шапки били изградени с особено внимание. Фиг.1,2,3,4

Фиг.1

Фиг.2

Фиг.3

Фиг.4

Сериите били отпечатвани в Париж от специално лицензирана печатница с разрешението на краля. „La galerie des modes” излизало нередовно в рамките на десет години. Илюстрациите били нарисувани от различни автори. Художникът Pierre–Thomas Leclerc създавал част от гравюрите към по-късните издания поместени в серията. Дворцовите маниери и аристократичната осанка на неговите модели били отразени в богато щрихованите композиции, които авторът създавал в рамките на изданието. Характерно за неговият стил на работа било поставянето на моделите в ситуация. Така например някои от дамите художникът представил в компанията на домашен любимец, докато други били нарисувани по време на разходка в кралските градини. Майсторството на изработката на драпериите си проличават в различните композиции. Свободно падащите дипли на кринолините били подчертани с богато разработени колонни сенки. Аристократичността на моделите е подсказана от маниерните

жестове на ръцете и леката приведена стойка на тялото. Имайки предвид сложността на дрехата от края на барока можем само да гадаем какви усилия са били необходими за носенето на тежките кринолини. (5,6,7)

Фиг.5

Фиг.6

Фиг.7

Костюмите на дамите от кралският двор били изработени от няколко долни поли, които били колосани и опънати върху обръчи. Върху полите били поставени долна и горна рокля, което допълнително придавало обем на кринолина. Гръдният кош бил силно пристегнат в корсаж, който силно подчертавал талията. Роклите изобилствали от волани и били декорирани с голямо количество дантели. Общият силует на костюма бил взаймстван от буржоазията и обикновените граждани. Дамите от простолудието се задоволявали с по-евтини и тъмни цветове, въпреки това те също следвали силуета на пищните официални тоалети от двора. Цялата сложност на костюма е брилянтно представена в гравюрите изработени от художника François Louis Joseph Watteau, който представя отлично фриволният разгулен живот на дворцовата аристокрация. В неговите композиции виждаме ясно обрисувана картината на интимните взаимоотношения между аристократите и техните метреси. Тази привилегия се полагала на членовете на висшето общество и краля, които се различавали в компанията на красивите дами. Някои от тези дами се ползвали с големи привилегии в кралският двор и били част от кралския антураж. Цветните гравюри били поместени в по-късните издания на „La galerie des modes” и са доказателство за високото технологично ниво, което достигнала ксилографията по време на управлението на Луи XVI и Мария Антоанета. (Фиг.8,9)

Фиг.8

Фиг.9

Няколко години по-късно през 1785 г. се появил специализираният журнал „Le Cabinet des Modes ou Les modes Nuevelles”, който бил богато илюстрирано издание предназначено за читателите от растящата средна класа. Съдържанието силно наподобявало съвременните

модни списания. Списанието било по-евтино, но пък било изпълнено с обширна информация в различни области. По-малкият формат наложил поместването на илюстрациите в обща рамка. Съдържанието било изпълнено с разнообразни статии, които коментирали френската и английска мода. Гравюрите били ръчно оцветявани, но не биха могли да бъдат сравнявани с изящните луксозни композиции поместени в „La galerie des modes”. Въпреки това изданието поставило началото на дамският периодичен печат във Франция и било успешно разпространявано в чужбина. (Фиг.10)

Фиг.10

Дизайнът на първите френски периодични издания послужил като пример за конструкцията на други европейски журнали. Модни списания били създадени в Германия, Англия, Холандия, Дания. Две години по-късно през 1787 г. било публикувано първото немско списание за мода носещо силното заглавие „Journal de Moden“. Изданието просъществувало под същото заглавие до 1812 г., след което било преименувано на „Journal des Luxus und der Moden“ и продължило да излиза до 1827 г. Журналът бил първият по рода си немски формат и излизал всеки месец в размер от тридесет страници. Техниката на изработка била медна гравюра и силно наподобявала френските примери. (Фиг.11) Датското модно списание „Kabinet van Mode en Smaak“ излизало в периода 1791-3 г. било съставено на същият композиционен принцип с богато съдържание и пълен обем цветни илюстрации. Сложните композиции били мащабно разработени. Фигурите били поставяни в някакъв интериор и осъществявали комуникация помежду си. Моделите били ситуирани в позиция един към друг и представяли една съвсем натуралистична картина на взаимодействие и комуникация. Усещането за триизмерност било постигнато чрез последователно полагане на шриховката по посока на плоскостта. Обектите разположени в задният план били представени линейно, без насищане на тона като по този начин не конкурирали фигурите на моделите. (Фиг.12)

Фиг.11

Фиг.12

Интерес представлява и едно друго английско месечно издание наречено „Gallery of fashion”, което било публикувано периода 1794 -1798 г. Художникът илюстратор Nikolaus Wilhelm von Heideloff работил в Париж до избухването на революцията, след което напуснал града и се преместил на острова. Художникът бил от най-търсените автори на модни

миниатюри, изключително даровит гравьор и дизайнер, който в Лондон продължил своята творческа дейност. Запознанството с Rudolph Ackermann един от най-успешните британски книгоиздатели довело до обмяната на опит и творчески идеи. Колаборацията между двамата артисти довела до съставянето на списанието „Gallery of fashion”. Журналът просъществувал в период от четири години и бил замислен като луксозно ежемесечно списание. Цветните илюстрации били изработени в графичната техника акватинт. При тази разновидност на офорта металната плоча била поръсена с колофон, след което била подлагана на разяждане с киселина. Като резултат в графичният отпечатък се появявала възможност за постигане на по-богата тоналност и леки точковидни ефекти, които отлично пасвали на нежното излъчване на лондонските дами. „Gallery of fashion“ презентирало техните елегантни тоалети по време на разходка, в операта, на концерт и други светски събития. Интересното при отпечатването на рисунките било ръчното нанасяне на цвета в допълнение с нанасяне на златна и сребърна украса върху определени области от костюма. На места били инкрустирани миниатюрни бижута, което значително повишило себестойността на изданието. Луксозната изработка била в пълен синхрон с художественият изказ. Читателите получавали истинска естетическа наслада, която изпитваме и ние съвременните дизайнери прелиствайки богато илюстрирания журнал. Списанието имало кратък живот и поради високата си цена било достъпно за потесен кръг от елита въпреки това заслужава да му бъде обърнато специално внимание поради новаторския подход при изработката на гравюрите. (Фиг.13,14)

Фиг. 13

Фиг.14

Нестихващият интерес към дизайнът на костюма провокирал появата на книгата „Costumes Civils de Tous les Peuples Connus”, която била издадена в няколко части в периода 1786-1788 г. Изданието съдържало над триста гравюри представящи визията на костюма от Европа, Азия, Африка, Америка. Някои от илюстрациите били създадени от Jacques Grasset de Saint-Sauveur френски дипломат, който нарисувал голяма част от гравюрите. (Фиг.14,15)

Фиг.14

Фиг.15

Избухването на Френската революция временно прекъснало светския и културен живот във Франция. В началото на деветнадесети век женският периодичен печат се развил тенденциозно в различните европейски страни. Той отразил променящата се роля на жените в обществото и тяхното активно участие в социалния и политически живот. Модните журналы променили своята елитарна насоченост и се превърнали в масово четиво, което на достъпна цена достигало до обикновената жена и домакиня. Модните списания помествали разнородни материали и отпечатвали гравюри на цяло фолио, което било поставяно като притурка към съдържанието. Новият по-голям формат подпомогнал развитието на модната илюстрация като се появили прекрасни гравюри изпълнени в графичната техника акватинт.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Развитието на модната гравюра през осемнадесети век е един много ползотворен етап от историята на модната рисунка. Стилистиката на художественият стил рококо повлияли върху дизайна на облеклата и националния костюм. Модната гравюра достигнала високо ниво на художествена изработка благодарение на графичната техника офорт и работата на едни от най-талантливите илюстратори на епохата. Доказаната художествена стойност на гравюрите надхвърля преградите на времето и свидетелства за високата степен на развитие на модната гравюра през епохата на рококо.

ЛИТЕРАТУРА

- Фартнг, С. (2015) Изкуството цялата история, Книгомания
Janson, H. Janson A. (2014) История на изкуството, Елементи
Robinson, J. (2015) The fine art of fashion illustration, Frances Lincoln limited
Blackman, C. (2007) 100 years of fashion illustration, Laurence King US
Calahan, A. (2016) Fashion Plates: 150 Years of Style, Yale University Press

ЕЛЕКТРОННИ РЕСУРСИ

- <https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BA%D0%BE>/Последен достъп 26.02.2019
https://en.wikipedia.org/wiki/Galerie_des_Modes_et_Costumes_Fran% C3%A7ais/Последен достъп 26.02.2019
<https://www.britannica.com/art/Rococo-style-design/> Последен достъп 26.02.2019